

Отже, з вищесказаного можна стверджувати про важливу роль застосування навчально-ігрових технологій у процесі формування математичної компетентності майбутніх учителів фізики і математики, що забезпечує якість професійної діяльності та підвищує ефективність процесу фахової підготовки спеціаліста в галузі. Зазначена властивість є запорукою формування ціннісних установок щодо набуття математичних знань, методів, засобів для вирішення типових задач у професійній діяльності, розуміння важливості неперервного та системного підвищення професійного рівня протягом усього життя; прагнення майбутніх учителів до постійного підвищення власної самоосвіти, здатності до саморозвитку, творчості; самостійно застосовувати математичний інструментарій у професійній діяльності, знаходити нестандартні рішення в проблемних ситуаціях, використовувати математичні теорії, закони, методи для дослідження реальних процесів; реалізовувати набуті математичні знання, методи, засоби для вирішення типових задач у професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Воровка М.І. Активні методи формування знань студентів / М.І. Воровка // Сучасні технології навчання: проблеми та перспективи. – Ч. 2: Педагогіка: Рівне. – 2003. – С. 144-149.
2. Кудрявцев Л.Д. Мысли о современной математике и методике ее преподавания / Л.Д. Кудрявцев. – М.: Физматлит, 2008. – 434 с.
3. Митрофанова І.В., Зуєв І.О. Ігротехнічна компетентність: зміст, характеристика, діагностика / І.В. Митрофанова, І.О. Зуєв. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – 232 с.
4. Моторіна В.Г. Застосування активних методів навчання в процесі професійної підготовки вчителя математики / В.Г. Моторіна // Харківська вища школа: методичні пошуки на рубежі століть. – Х.: Центр ХНУ, 2001. – С. 170-173.
5. Щербань П.М. Формування педагогічної культури майбутніх учителів історії і права засобами навчально-педагогічних ігор: навч. посіб. / П.М. Щербань, А.А. Булда. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – 203 с.

Рязанцева О.В.

здобувач,

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧА ДЛЯ РОБОТИ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Вітчизняною системою освіти накопичено значний досвід підготовки викладачів через магістратуру, аспірантуру, докторантуру, факультети підвищення кваліфікації, стажування. Проблема формування викладачів, професійна підготовка яких відповідатиме сучасним запитам суспільства, є серйозним завданням для системи освіти. Суспільство потребує фахівців у галузі освіти, які не тільки мають необхідну компетенцію для успішної педагогічної діяльності, але і здатних оновлювати сферу професійної діяльності

[6, с. 48]. Такою універсальною сходинкою організації освітнього процесу, що базується на використанні широкого спектра традиційних і нових інформаційних технологій є дистанційне навчання, яке диктує нову роль та функції викладача: координація пізнавального процесу, коригування курсу, що викладається, консультування при укладанні індивідуального навчального плану, керівництво навчальними проектами, допомога студентам у їхньому професійному самовизначенні [4, с. 367].

Дистанційна освіта має суттєві переваги перед традиційною, але, на жаль, сьогодні залишається чимало проблем з приводу впровадження та реалізації цієї форми навчання. Однією з таких проблем є підготовка викладачів до роботи у системі дистанційного навчання. Система підготовки, як правило, не включена до навчальних програм вищих навчальних закладів (ВНЗ), у той час як потреба в таких спеціалістах підвищується з кожним днем [5, с. 3].

Питання підготовки викладачів дистанційного навчання (тьюторів) розглядається в роботах Х. Беккера, Р. Бергера, В. Бикова, В. Кухаренка, Г. Молодих, Н. Сиротенко, вони зазначають, що тьютор (викладач, розробник курсу і організатор дистанційного навчання) є ключовою фігурою дистанційного навчання [6, с. 50].

Так звана тьюторська система виникла в Оксфордському та Кембриджському університетах ще у XIV ст. і найбільшого поширення зазнала в англійських педагогічних коледжах. Тьютори здійснювали викладання навчальних предметів, а після занять – виховну роботу з 5-15 учнями, які прикріплювалися до кожного з них. Самостійні заняття традиційно вважалися основною формою навчальної роботи англійських студентів. Тому тьютори в їх підготовці відігравали значну роль. Така система навчання застосовується також в деяких американських університетах, проте тут вона в основному відіграє роль підготовки студентів до іспитів [1, с. 924].

У закордонній практиці діє розгалужена класифікація тьюторів: викладач-розробник навчально-методичних матеріалів; консультант з методів навчання (фасилітейтер); фахівець, який здійснює поточну методичну підтримку навчання студента (тьютор); фахівець з методів контролю за результатами навчання (інвігілатор) [8, с. 18].

У наш час тьюторська система навчання набула нового змісту і застосовується при реалізації дистанційної форми навчання студентів, на короткотермінових курсах підготовки та перепідготовки спеціалістів у системах післядипломної та додаткової освіти [1, с. 924].

Процес підготовки тьюторів орієнтується на розвиток у них комунікативних, аналітичних, рефлексивних умінь та навичок, психологічної готовності працювати у віртуальному просторі, навичок фасилітації, тобто налагодження і підтримки інформаційних зв'язків і взаємодії між слухачами та іншими учасниками системи дистанційної освіти, регулювання різних проблем, розв'язання конфліктів, адаптації слухачів до нової форми навчання [3, с. 13].

Передусім, до компетенцій тьютора необхідно віднести професійну педагогічну компетентність. Володіння сучасними продуктивними технологіями навчання («Навчання в співробітництві», «Метод проектів»,

«Розвиток критичного мислення через читання та писання», «Різномірне навчання», «Модульне навчання» тощо) дозволяє досягти інноваційної якості навчання. До того ж тьютор повинен на високому рівні володіти прийомами особистісно-орієнтованої педагогічної технології, креативністю, комунікабельністю; повинен легко пристосовуватися, опановувати та використовувати нові технології, що з'являються. Важливою складовою є компетентність у сфері андрагогіки, що в роботі тьютора виражається в умінні наділяти процес навчання практикоорієнтованим, професійно значущим характером. Комунікативні і психолого-педагогічні параметри тьютора мають бути не менш значущими. Він зобов'язаний демонструвати: уміння добирати і розробляти навчально-методичні матеріали, оцінювати їх якість з погляду сучасних норм; використовувати в процесі тьюторської діяльності сучасні педагогічні технології, що відповідають конкретній меті відповідної діяльності, стимулюючи активність студентів; уміння створювати мотивацію, вирішувати конфлікти, розвивати співпрацю на основі знання психології міжособистісних стосунків, психології великих і малих груп, вікової психології. Безумовно, ключове значення для тьютора має інформаційна компетентність. Підкреслимо важливість наявності професійної підготовки в сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Проте набагато важливіше для тьютора – готовність опановувати нові для себе технології, моделювати варіанти включення нових технологій в навчальний процес [2, с. 205].

В Україні основними центрами підготовки та перепідготовки викладачів ВНЗ до роботи у системі дистанційного навчання є Український інститут інформаційних технологій в освіті, Проблемна лабораторія дистанційної освіти при Національному технічному університеті «ХПІ», Українська система дистанційного навчання, Центр дистанційної освіти освітньої програми Світового банку Національної академії державного управління при Президентіві України та ін. [7, с. 19].

На базі Проблемної лабораторії дистанційного навчання (ПЛДН) НТУ «ХПІ» створено навчально-методичний комплекс дистанційного навчання, що складається з п'яти модулів та шести літніх і зимових шкіл дистанційного навчання. Перш ніж починати створювати особистий дистанційний курс, викладачам рекомендується пройти курс «Основи дистанційного навчання». Протягом 4-х тижнів викладачі отримують навички дистанційного навчання в якості студента, вміння використовувати засоби комунікації, проводять аналіз дистанційного курсу та дистанційного навчального процесу, дають оцінку діяльності тьютора [9, с. 15].

Таким чином, проблема професійної підготовки викладача-тьютора, яка б ґрунтувалася на офіційних нормативно-правових засадах, галузевому стандарті, освітньо-кваліфікаційній характеристиці та освітній професійній програмі залишається невирішеною, що значною мірою гальмує впровадження дистанційної форми навчання в Україні [6, с. 8].

Сьогодні ефективність виконання викладачем своїх функцій в умовах дистанційного навчання залежить від якості оволодіння ним не лише традиційними знаннями, уміннями та навичками педагогічної діяльності, але й

«специфічними», характерними лише для дистанційного навчання. Це в свою чергу зумовлює необхідність уведення до навчальних програм підготовки викладачів спеціальних курсів, які будуть спрямовані на напрацювання додаткових компетенцій, необхідних викладачу дистанційної освіти для успішної організації навчального процесу, а саме: уміння розробляти методичні матеріали безпосередньо для дистанційних навчальних курсів, уміння застосовувати педагогічні технології за відсутності очної взаємодії, уміння здійснювати педагогічну комунікацію та сприяти інтенсифікації процесу навчання під час опосередкованої взаємодії, уміння використовувати сучасні інформаційні та комп'ютерні технології, уміння адаптувати студента до процесу отримання знань в умовах дистанційного навчання, що дозволить підвищити якість дистанційного навчання. Результати аналізу основних функцій та підготовленості викладача до роботи в умовах дистанційного навчання у подальшому можуть бути використані для розробки технології формування готовності викладача до педагогічної діяльності в умовах дистанційного навчання.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія освіти / Головн. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Іващенко М.В. Мультимедійні засоби формування компетентності майбутнього тьютора / М.В. Іващенко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: Науковий журнал Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка. – 2009. – № 1. – С. 203-210.
3. Жевакіна Н.В. Педагогічні умови організації дистанційного навчання студентів гуманітарних спеціальностей у педагогічному університеті: авторефер. дис. ... к-та пед. наук: 13.00.04. – Луганськ, 2009. – 23 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / А.І. Кузьмінський. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2011. – 486 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
5. Основы деятельности тьютора в системе дистанционного образования: Программа специализированного учебного курса / М.В. Моисеева, Г.М. Троян. – М.: Изд. дом «Обучение-Сервис», 2006. – 16 с.
6. Сисоєва С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: Навч.-метод. посіб. / С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького. – Київ; Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. – 280 с.
7. Шуневич Б.І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки / Б.І. Шуневич: Автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – К., 2008. – 38 с.
8. Ясулайтіс В.А. Дистанційне навчання: метод. рекомендації / В.А. Ясулайтіс. – К.: МАУП, 2005. – 72 с.
9. Кухаренко В.М. Навчально-методичний комплекс підготовки викладача дистанційного навчання / В.М. Кухаренко // Інформаційні технології і засоби навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ime.edu-ua.net/em3/emg.html>.